

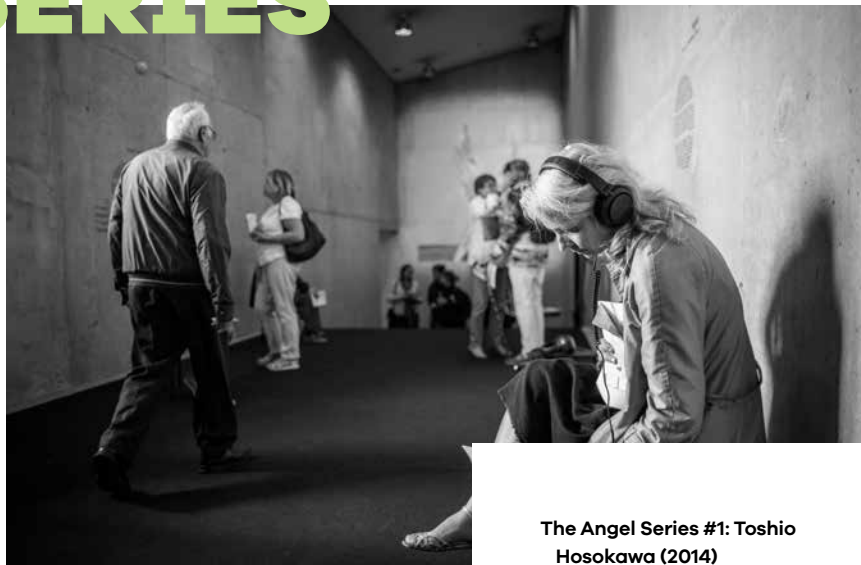
do 30 mei 2019
20.00 Concertgebouw

NADAR ENSEMBLE & BERNHARD LANG

Vox angeli

— CONCERT —
— GEBOUW —
— BRUGGE —

ANGEL SERIES

The Angel Series #1: Toshio Hosokawa (2014)
Drei Engel-Lieder, voor sopraan en harp

The Angel Series #2: Vykintas Baltakas (2015)
Music of falling sounds, voor viool en elektronica

The Angel Series #3: Annelies Van Parys (2017)
Ah, cette fable, voor sopraan en saxofoon

The Angel Series #4: Wim Henderickx (2017)
Sacred Places I, voor percussie en elektronica

The Angel Series #5: Bernhard Lang
HERMETIKA IX
'vox angeli II'

Toen Luc Tuymans in 2012 de prachtige muurschildering *Angel* aanbracht in een zijgang van de hoogste foyer in het Concertgebouw, ontstond meteen ook een bijzondere nieuwe ruimte, de Angel Room. Geïnspireerd door Morton Feldmans *Rothko Chapel*, bouwt het Concertgebouw sindsdien gestaag aan een reeks composities speciaal geschreven voor deze Angel Room. Na Toshio Hosokawa, Vykintas Baltakas, Annelies Van Parys en Wim Henderickx, laat ook Bernhard Lang zich in 2019 inspireren door deze unieke plek.

De vorige werken uit The Angel Series kan je beluisteren via concertgebouw.be/the_angel_series

Of ontdek ze tijdens Concertgebouw Circuit, een origineel belevingsparcours met kunst en architectuur in het Concertgebouw.

Meer info op concertgebouwcircuit.be

Uitvoerders & programma

19.15 Inleiding door Klaas Coulembier

—

Nadar Ensemble:
Marieke Berendsen: viool, scenografie
Rebecca Diependaele: zakelijke leiding
Katrien Gaelens: fluit
Wannes Gonnissen: sound
Pieter Matthynssens: artistieke leiding, sampler
Elisa Medinilla: keyboard
Els Mondelaers: mezzosopraan
Thomas Moore: productieleiding, trombone
Stefan Prins: artistieke leiding
Seraphine Stragier: cello
Dries Tack: klarinet
Kobe Van Cauwenberghe: elektrische gitaar

—

PREMIÈRE

CREATIEOPDRACHT CONCERTGEBOUW

Bernhard Lang (1957)

HERMETIKA IX 'vox angeli II' (2018-2019)

Kamermuziekzaal

- *Osculetur* voor mezzosopraan, basfluit, sampler, viool, cello en elektronica

Studio 1

- *Nigra sum* voor elektrische gitaar, basklarinet, trombone, synthesizer en elektronica

Concertzaal scène

- *Le Tonnerre* voor mezzosopraan, fluit, basklarinet, trombone, marimba, synthesizer, elektrische gitaar, viool, cello en elektronica

Angel Room

- *The Angels Song* voor mezzosopraan, elektrische gitaar en elektronica

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

österreichisches kulturforum ^{brw}

KAMERMUZIEK

OUT OF THE BOX

Eenheid in de veelheid

De muziek van Bernhard Lang

Bernhard Lang (1957) componeerde het vijfde werk in de reeks van composities voor de Angel Room, die bijzondere plek in het Concertgebouw waar Luc Tuymans zijn muurschildering *Angel* maakte. Deze nieuwe compositie is niet alleen onderdeel van de Angel Series, maar maakt ook deel uit van een cyclus binnen het oeuvre van Bernhard Lang, zoals blijkt uit de nummering in de titel: *HERMETIKA IX 'vox angeli II'*.

Reeksen van composities vormen de rode draad doorheen de werkljst van veelschrijver Bernhard Lang. In 1998 componeerde hij *Differenz/Wiederholung 1*, verwijzend naar het sleutelwerk *Différence et Répétition* van de Franse filosoof Gilles Deleuze. Twintig jaar later telt deze cyclus al 31 composities voor de meest uiteenlopende instrumenten en bezettingen. De centrale gedachte die al deze werken met elkaar verbindt, is ontleend aan de filosofie van Deleuze, waarbij de oneindige herhaling van steeds hetzelfde en de voortdurende (onbewuste) verandering hand in hand gaan. Op muzikaal vlak vertaalt dit zich in muziek met veel terugkerende elementen en herhaling, zonder echt repetitief of minimalistisch te zijn.

Een andere belangrijke reeks composities in het oeuvre van Lang is gebaseerd op Gottfried Wilhelm Leibniz' notie van de 'monade'. Het eerste werk in deze cyclus dateert van 2007 en in 2017 voltooide hij al een *37e Monadologie*. Hoewel ook in deze werken het aspect van herhaling terugkomt, werkt Lang hier vooral met

- **Deze nieuwe compositie is het vijfde werk in The Angel Series en het negende werk in Langs cyclus *Hermetika*, telkens voor stem en instrumenten.**
- **Het werk telt vier delen, die elk gespeeld worden op een andere locatie in het gebouw.**
- **In zijn werken combineert Lang klassieke elementen met improvisatie, akoestische geluiden met samples en live electronics, jazz-elementen met rockmuziek, en nog veel meer.**

de versnippering en herwerking van bestaande composities. Hij ontleedt werken uit het grote repertoire en gaat met de door hem afgezonderde fragmenten (een monade wordt beschreven als een ondeelbaar punt, een niet te herleiden substantie die niet op een natuurlijke wijze kan ontstaan of vergaan) aan de slag. Het gebruik van *loops* en elektronische vervormingen geeft de muziek vaak een vervreemdend karakter, zoals in *The Cold Trip (Monadologie 31)*, waarin hij Schuberts *Winterreise* helemaal demonteert en op eigenzinnige wijze terug in elkaar zet.

Ook deze creatie voor de Angel Room is dus een volgende stap in een bestaande reeks. Het eerste werk met de titel *Hermetika* (toen nog met een c) is eigenlijk *Differenz/Wiederholung 20 'facile': Hermetika I* voor knapenkor,

geschreven in 2008. Alle werken in de reeks maken gebruik van de menselijke stem, aanvankelijk in koorformaties (*Hermetica I* tot en met *III*), daarna in combinatie met instrumenten. *Hermetika VIII* kreeg als ondertitel 'vox angeli' en werd op 1 februari 2019 gecreëerd. In *Hermetika IX 'vox angeli II'* is de menselijke stem voor het eerst in de minderheid. De engelenstem wordt slechts door één mezzosopraan verklankt, gecombineerd met fluit, klarinet, trombone, slagwerk, elektrische gitaar, viool, cello, synthesizer en een sampler.

Het werk bestaat uit vier delen met als titels *Osculetur*, *Nigra sum*, *Le Tonnerre* en *The Angels Song*. Deze titels geven ook aan dat elk van deze delen op een andere plaats in het gebouw uitgevoerd zal worden. Lang beperkt zicht dus niet tot de Angel Room, maar maakt met zijn compositie de verbinding naar de andere locaties in het gebouw. Van de Kamermuziekzaal (toren) gaat het naar Studio 1, vervolgens naar de Concertzaal om te eindigen in de Angel Room. De teksten zijn gebaseerd op gnostische bronnen, alternatieven voor de vroeg-christelijke leer. Ten oosten van Europa wordt dergelijke gnostiek vaak aangeduid met de term 'hermetica' of 'hermetisme'. In deze teksten (hier vooral in het Frans) komen zowel goddelijke (engelen)stemmen als demonische figuren aan het woord, en het zijn precies deze contrasten die Bernhard Lang interesseren.

Op muzikaal vlak vertaalt zich dat in een heel breed spectrum van muzikale stijlen

'Om de juiste klanken en effecten te bereiken is de klassieke muzieknotatie vaak niet toereikend, en dus ontwikkelde Lang een aantal eigen symbolen en spelregels.'

die in Langs compositiesysteem bij elkaar worden gebracht. De componist heeft zelf een heel brede achtergrond en een rijke muzikale interesse voor de meest uiteenlopende genres. In zijn werken combineert hij schijnbaar moeiteloos klassieke elementen met improvisatie, akoestische geluiden met samples en live electronics, jazz-elementen met rockmuziek, en nog veel meer. In elk van deze verschillende bronnen (zowel tekstueel als muzikaal) ontwaart hij muzikale elementen, kleine cellen of motieven, die hij als bouwsteen kan gebruiken. In zijn materiaalcoffer vinden we elektronische technieken zoals sampling, granulaire synthese (muziek op basis van een sample van een milliseconde) en loops, maar ook een grondige kennis van het instrumentarium en een bijzondere drang naar klankverfijning.

De partituur bevat zes pagina's met instructies voor de muzikanten opdat ze Langs specifieke manier van noteren helemaal zouden begrijpen. Om de juiste klanken en effecten te bereiken is de klassieke muzieknotatie vaak niet toereikend, en dus ontwikkelde Lang een aantal eigen symbolen en spelregels. Zo mogen alle muzikanten bijvoorbeeld alleen maar met vibrato spelen wanneer dat expliciet in de partituur vermeld staat. Op sommige plaatsen geeft Lang slechts een vage indicatie van het te spelen ritme, waarbij de toonhoogtes vrij ingevuld mogen worden. Andere passages zijn dan weer onverbiddelijk strikt genoteerd,

waarbij hij het gebruik van kwarttonen en andere microtonen (intervallen kleiner dan de halve toon) niet schuwt. Bij de blaasinstrumenten wordt de manier van klankvorming heel precies aangeduid in de partituur, bijvoorbeeld wanneer hij een 'ruwe toon' vraagt: *'zoals te vinden bij jazzmuzikanten zoals Dolphy'*.

Bernhard Lang creëert een muzikaal universum dat opgebouwd is uit heel uiteenlopende elementen, maar waarin hij telkens een nieuwe eenheid weet te vinden.

— Klaas Coulembier

NADAR ENSEMBLE

HUISARTIEST

'Wij blijven zoeken naar interessante, jonge mensen om mee samen te werken. Mensen die bij voorkeur ook zélf nieuwsgierig en avontuurlijk zijn; die zelf ook artistiek zoeken.'

Lees alles over Nadar Ensemble en onze andere huisartiesten op www.concertgebouw.be/huisartiesten

Dating the artist

Tussen droom en uitvoering

Deelnemers Dating the artist:

Véronique De Craecker
Albert Dewint
Renaat Lowagie
Danny Marchand
Heleen Opdebeeck
Hubert Sanders
Yvette Vermandel
Viktor Vyncke

Tijdens Dating the artist ging een groep concertgangers met muzikanten van Nadar Ensemble in gesprek tijdens de voorbereiding van dit concert. Ze peilden naar elkaars ervaringen en verwachtingen, en blikken vanavond terug in een informele aftertalk na het concert.

Dating the artist werd begeleid door Kaat Haest en is een coproductie met musica, Impulscentrum voor Muziek in samenwerking met Nadar Ensemble.

Dit nagesprek is voor iedereen gratis toegankelijk.

Biografie

Nadar Ensemble (BE) werd in 2006 opgericht door een aantal jonge muzikanten, gedreven door een gemeenschappelijke passie voor hedendaagse muziek. De naam 'Nadar' verwijst naar de multidisciplinaire en avontuurlijke geest van de echte Nadar, een pseudoniem voor fotograaf, karikaturist, spion, ballonvaarder en kunstcriticus Gaspard-Félix Tournachon (1820-1910). Nadar Ensemble was te gast bij festivals en concerthuizen in binnen- en buitenland, zoals deSingel (Antwerpen), Muziekcentrum De Bijloke (Gent), Transit Festival voor Nieuwe Muziek (Leuven), Harvest Festival (Denemarken), de Internationale Ferienkurse für neue Musik (Darmstadt), Festival Musica (Strasbourg), Tzili Meudcan (Tel Aviv), Blurred Edges (Hamburg), Gergiev Festival (Rotterdam), de SWR Donaueschinger Musiktage, Acht Brücken (Keulen), Forum Neue Musik Deutschlandradio (Keulen), Tage für Neue Musik (Zürich), Ultima festival (Oslo), Nowy Teatr (Warschau), conDit (Buenos Aires) en Platforma (Moskou). In eigen land is het ensemble stevig verankerd in zijn thuisstad Sint-Niklaas en doorliep het van 2014 tot 2016 een driejarige samenwerking met Muziekcentrum De Bijloke Gent. Van 2017 tot 2021 is Nadar Ensemble huisartiest bij Concertgebouw Brugge en werkt het nauw samen met deSingel en het Klarafestival. In de zomer van 2014 was het ensemble voor de derde keer te gast op de Internationale Ferienkurse für Neue Musik Darmstadt met de openluchtproductie *DEAD SERIOUS*, gecureerd door de Amerikaans-Iraakse mediakunstenaar Wafaa Bilal. In 2015-2016 werkte Nadar mee aan *Ökonomien des Handelns 2: RECHT*, een muziektheatervoorstelling van Hannes Seidl en Daniel Kötter die speelde in Frankfurt, Gent, Berlijn,

Zagreb, Mannheim en Wenen. Voor de Donaueschinger Musiktage van 2015 creëerde Nadar de voorstelling *WYSI(N) WYG* met nieuw werk van Stefan Prins en Michael Beil. In 2016 was Nadar gastcurator van het Deense SPOR festival. De voorbije jaren verschenen verschillende (live-)opnames van Nadar Ensemble bij labels als Neos, Migrorecords, Sub Rosa en Wergo. In 2019 verschenen opnames van *Mirror Box Extensions* en *Generation Kill* van Stefan Prins bij Kairos. Sinds 2010 coproduceert Nadar een Summer Academy voor jonge muzikanten (14+), samen met MATRIX [Centrum voor Nieuwe Muziek]. In 2015 werd dit project genomineerd voor een Europese YEAH! Award. Nadar ontving in 2016 de Cultuurprijs van de KU Leuven. De komende jaren werkt Nadar samen met Michael Beil, Stefan Prins en Simon Steen-Andersen voor de creatie van avondvullende voorstellingen. Nadar Ensemble wordt ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap en de stad Sint-Niklaas.

bio

Gezongen teksten

Vooraf

C'est moi la partie de ma mère
Et c'est moi la mère
C'est moi la femme
C'est moi la jeune fille
C'est moi la femme enceinte
C'est moi la sage-femme
C'est moi la consolatrice des
douleurs de l'enfantement
C'est mon époux qui m'a engendrée
Et c'est moi sa mère
Et c'est lui mon père et mon seigneur
C'est lui ma force
Ce qu'il veut, il le dit clairement

Osculetur

Osculetur me, osculo oris sui,
(quia meliora sunt ubera tua vino.
Fragrantia unguentis optimis.
Oleum effusum nomen tuum,
ideo adulescentulæ dilexerunt
te. Optimis ideo.)
Yessus Mazareus Yessedekus
I IEUS OU UA
En vérité, en vérité!
L'eau vivante! l'eau vivante!
L'enfant de l'enfant!
Le nom glorieux!

Uit het Hooglied

Le tonnerre

Regardez-moi, vous qui pensez à moi,
et vous auditeurs, écoutez-moi.
Ne m'ignorez en aucun lieu non
plus qu'en aucun temps.
Car c'est moi la première et la dernière.
C'est moi celle qui est honorée
et celle qui est méprisée.
C'est moi la prostituée et la vénérable.
C'est moi la femme et la vierge.
C'est moi la mère et la fille.

Je suis les membres de ma mère.
C'est moi la stérile et ses
enfants sont nombreux.
C'est moi celle dont les mariages sont
multiples et je n'ai pas pris mari.
C'est moi la sagefemme et
celle qui n'enfante pas.
C'est moi la consolation de mes douleurs.
C'est moi la fiancée et le fiancé et
c'est mon mari qui m'a engendrée.
C'est moi la mère de mon père et la sœur
de mon mari, et c'est lui mon rejeton.
C'est moi la domestique de
celui qui m'a formée.
C'est moi la maîtresse de mon rejeton.
C'est moi le silence qu'on ne peut saisir
C'est moi la pensée dont la
mémoire est riche.
C'est moi la voix dont les sons sont
nombreux, dont les aspects sont multiples.
C'est moi l'énoncé de mon nom.

Pourquoi, vous qui me
hâissez, m'aimez-vous?
Pourquoi hâissez-vous ceux qui m'aiment?
Vous qui me reniez, confessez-moi,
vous qui me confessez, reniez-moi.
Vous qui dites vrai à mon sujet,
mentez à mon propos,
vous qui avez menti à mon propos,
dites la vérité à mon sujet.
Vous qui me connaissez, ignorez-moi
ceux qui ne m'ont pas connue,
qu'ils me connaissent
ignorez-moi
Car c'est moi la connaissance
Car c'est moi l'ignorance.
C'est moi la honte
C'est moi l'assurance.
Je suis réservée. Je suis effrontée.
Je suis hardiesse, je suis frayeur.
C'est moi la guerre
C'est moi la paix.
Je suis sotté. Je suis sage.
Car c'est moi la sagesse des Grecs

c'est moi la connaissance des Barbares.
C'est moi celle qui fut haïe en tout lieu
et celle qui fut aimée en tout lieu.

C'est moi celle qu'on appelle «la vie»
C'est moi celle qu'on appelle «la mort».
C'est moi celle qu'on appelle «la loi»
C'est moi celle qu'on appelle «la nonloi».
C'est moi celle que vous avez poursuivie
C'est moi celle que vous avez saisie.
C'est moi celle que vous avez dispersée
C'est moi celle que vous
m'avez rassemblée.
C'est moi celle devant qui vous
avez eu honte et vous avez été
impudents à mon égard.
C'est moi celle qui ne célèbre pas de fête
C'est moi celle dont les fêtes
sont nombreuses.
Moi, je suis une sansdieu
c'est moi celle dont les
dieux sont nombreux.
C'est moi que vous avez reconnue
C'est moi que vous m'avez méprisée.
Je suis sans instruction et c'est de
moi que l'on reçoit l'instruction.
C'est moi dont vous vous êtes cachés
C'est moi et vous m'êtes manifestés.
Or quand vous vous cacherez,
moimême, je me manifesterai!
Car quand vous vous manifesterez à
moi, moimême, je me cacherai de vous!

Zôxathazô, a ôô ee ôôô êêê
ôôôô iiiii ôôôôô ô
ooooô ôôôôôô uuuuuu ôôôôôôô
ôôôôô ôôô, Zôzazôth! Za

C'est moi la connaissance de ma recherche
et la découverte pour ceux
qui me cherchent
et le commandement pour
ceux qui me sollicitent
et la puissance pour les puissances,
par ma connaissance!
C'est moi la connaissance et la puissance
pour les anges qui ont été
envoyés, par ma parole
et pour les dieux parmi les

dieux, par mon conseil
et les esprits de tous les hommes,
c'est avec moi qu'ils sont
et les femmes, c'est en moi
qu'elles se trouvent.
C'est moi la paix
c'est à cause de moi que la
guerre s'est produite,
je suis une étrangère et une citoyenne.

Écoutez-moi, auditeurs!
et recevez l'instruction au
sujet de mes paroles!
C'est moi la parole qui ne peut être saisie.
C'est moi le nom de la voix
et la voix du nom.

Uit de Nag Hammadigeschriften

The Angels Song

Domedon
DoDoDomedon
DoXomedon
Éon des Éons!
Père de la lumière
qui surgit de Silence
I E O U E A O
Un silence du silence vivant en surgit
le silence du silence muet
qui est l'homme Vierge YOUEL
Le silence vibrant et la lumière
d'une voix
d'un seul accord
d'une voix jamais silencieuse

Uit de Nag Hammadigeschriften

CONCERT- GEBOUWCAFÉ

Maak je concertavond compleet

Proef van de verse en
seizoensgebonden gerechten
met lokale ingrediënten uit het
Concertgebouwcafé of geniet
nog even na van je bezoek bij
een drankje.

CONCERTGEBOUW SERVIES

Gezellig tafelen voor of na een
voorstelling met een verrassing op
vertoon van uw concertticket.

www.concertgebouwservies.be

SEIZOEN 19 — 20

IK BEN WEER VELEN

Kom alles te weten over
ons nagelnieuwe seizoen
op concertgebouw.be

In de kijker

ZONDAG

03 NOV 2019

14.00 & 16.00 Studio 1

Illustratie: Studio N

Nadar Ensemble Dubbelgangers

Kan je muziek maken op een onzichtbare piano? Speelt de cellist sneller dan zijn eigen schaduw? En wie is rood, en wie blauw? Huisartiest Nadar Ensemble en schrijfster Annemarie Peeters wagen zich aan een gloednieuwe familievoorstelling, waarin niets is wat het lijkt. Alleen een buikspreker vertelt de waarheid. Misschien.

DONDERDAG

21 NOV 2019

20.00 Concertgebouw

© Filip Van Roe

HERMESensemble Stockhausen, Janssens & Fantechi

HERMESensemble toont via het werk van Stockhausen een radicale manier van contact tussen uitvoerder en toehoorder: een muzikant in Brugge dialogeert live met een collega aan de andere kant van de wereld. Seizoenscomponist Daan Janssens en Daniela Fantechi formuleren een hedendaags antwoord op de enigma's van Stockhausen.

Laat weten wat je van het concert vond op

 ConcertgebouwBrugge
 @concertgebouwbr

info & tickets +32 70 22 12 12 — In&Uit: 't Zand 34, Brugge

concertgebouw.be

